

Reactie internetconsultatie

Wijziging bijlage 10 van de Activiteitenregeling milieubeheer

Over de KAVB

De KAVB is de oudste agrarische vereniging van Nederland en zet zich sinds 1860 als ketenorganisatie in voor de Nederlandse bloembollensector. Onze leden zijn hoofdzakelijk veredelaars, telers en handelaren in bloembollen en bolbloemen. We hebben ca. 1200 leden verspreid over heel Nederland. Voor de meeste bolgewassen, waaronder de tulp, zijn wij de internationale cultivar registratieautoriteit (ICRA) waarvoor wij ook een eigen proef- en monstertuin met enkele duizenden cultivars onderhouden. Tevens beheren wij in onze bibliotheek de grootste verzameling van publicaties over bloembollen ter wereld, van de 16e eeuw tot heden.

Over de bloembollensector

De KAVB maakt namens de bloembollensector al sinds 1995 afspraken met de Rijksoverheid over energiebesparing, aanvankelijk in het kader van de MJA-e, later onder de vlag van het Convenant Schone & Zuinige Agrosectoren. De teelt van bloembollen is de enige energie-intensieve open teelt. Daarom neemt de sector al jaren haar verantwoordelijkheid op dit gebied. De bloembollensector heeft in de afgelopen decennia grote stappen gezet op het gebied van energiebesparing. Een samenvatting van de onderzoeken, acties en resultaten is terug te lezen in de [Energiebrochure Bloembollen](#). De bloembollensector heeft zichzelf in de recent opgeleverde visie [Vitale Teelt](#) als doel gesteld om in 2030 energieneutraal te kunnen produceren. Dat is een grote uitdaging, maar die gaan wij graag aan.

Totstandkoming nieuwe lijst erkende maatregelen

We willen bij deze onze verbazing uitspreken over het proces van de totstandkoming van de nieuw lijst erkende maatregelen voor energiebesparing. Juist omdat wij al jarenlang goed samenwerken met de Rijksoverheid verbaast het ons dat er door het ministerie in het geheel geen contact is gezocht met de sector bij het opstellen van deze maatregelen. We kregen pas in een zeer laat stadium een overzicht met tientallen maatregelen met de vraag om hier binnen een paar dagen op te reageren. Aangezien het gaat om maatregelen die complex in ingrijpend kunnen zijn en die per sector weer anders kunnen uitpakken, was dit voor ons een onwenselijke gang van zaken. Vervolgens werden wij wel direct gevraagd om te gaan helpen met het voorbereiden van onze leden op de nieuwe maatregelen. We constateren daarmee dat er toch behoefte is bij het ministerie aan samenwerking. We hopen dat het ministerie daar ook echt gevolg aan geeft.

Filter maatregelen per sector

De agrarische sector in Nederland is bijzonder divers en bestaat uit verschillende onderdelen, waaronder de bloembollensector. Het is in de ter consultatie gepubliceerde lijst van maatregelen niet duidelijk welke maatregelen van toepassing zijn op welke agrarische sector. Dat maakt het onduidelijk voor ondernemers en handhavers. Voorbeeld: de maatregelen met betrekking tot het isoleren van gebouwschil (GB 1-7). Gelden deze maatregelen nu voor alle agrarische bedrijven, of alleen voor veehouderijen? Of hangt het ervan af of het gebouw in de zomer wordt gebruikt? Een mogelijke oplossing zou zijn om per maatregel expliciet maken voor welke sectoren / type bedrijven dit geldt. In de bijgevoegde lijst geven we een reactie op alle 62 maatregelen met daarbij vermeld of deze maatregelen al dan niet van toepassing zijn op de bloembollensector. Indien dat niet het geval is, geven wij steeds aan waarom dat zo is. In enkele gevallen raden wij aan om vergelijkbare maatregelen te combineren.

Implementatie informatieplicht

Wij vinden dat bedrijven te weinig tijd krijgen om te voldoen aan de informatieplicht. Op dit moment is het nog niet duidelijk welke maatregelen van toepassing zijn op onze sector. De bloembollenteelt heeft als agrarische sector te maken met de seizoenen. Drukke perioden op het veld zijn bijvoorbeeld de lente en de zomer. Administratieve verplichtingen worden door ondernemers bij voorkeur uitgevoerd in het najaar en de winter. Het huidige proces en de gestelde termijn sluit daar niet bij aan. Een termijn tot bijvoorbeeld 1 juli 2020 om te voldoen aan de informatieplicht zou veel beter aansluiten bij de werkzaamheden in de sector.

Omschrijving alternatieven

Het wordt nu aan ondernemers overgelaten om alternatieven te omschrijven, indien zij een of meerdere maatregelen van de EML niet hebben genomen. Dat zorgt voor een flinke belasting voor ondernemers, maar ook voor de nodige interpretatie door handhavers. Ondernemers moeten zelf het wiel gaan uitvinden. Het is vervolgens aan de handhavers om er chocola van te maken. Voorbeeld: tulpentelers gaan steeds meer over op het systeem van meerlagenteelt van tulpen. Dat betekent dat er meerdere lagen tulpen in één kas op water worden geteeld. Dat leidt tot een enorme energiebesparing, maar vraagt ook een grote financiële investering. Deze telers zullen steeds moeten uitleggen wat meerlagenteelt is en hoeveel energie het bespaart. Vervolgens is het puzzelen voor de handhavers om te bezien of hiermee bepaalde verplichte maatregelen worden gecompenseerd. Een mogelijke oplossing zou zijn om per sector, indien gewenst, een lijst van alternatieve maatregelen aan te leggen waaruit ondernemers kunnen putten. Deze lijst wordt niet in de wet vastgelegd, maar wel inhoudelijk gecheckt (landelijk) door RVO.nl op voordracht van een sector. Hiermee wordt de last voor ondernemers en handhavers beperkt en worden deze maatregelen meer transparant.

Gebruikmaken van certificeringen

Steeds meer ondernemers in de bloembollensector zijn voor de productie van hun bollen en bloemen gecertificeerd op het gebied van duurzaam ondernemen. Voorkomende certificatieschema's in de sector zijn onder meer Global-GAP, MPS-GAP, [MPS-ABC](#), [On the way to PlanetProof](#) en Biologisch. In deze certificatieschema's zijn vaak ook maatregelen voor energiebesparing opgenomen. De toepassing van deze maatregelen wordt gecontroleerd door onafhankelijke auditors. Om de administratieve druk voor ondernemers te beperken, willen wij voorstellen dat het ministerie overlegt met de meest betrokken certificatiehouders (waaronder MPS, SMK en Skal) om op dit gebied zaken slim te kunnen combineren.

Communicatie richting ondernemers

We verwachten dat de informatieplicht veel ondernemers rauw op hun dak valt. De termijn gestelde termijn van 6 maanden lijkt ons, zoals hierboven gesteld, in ieder geval te kort. Echter ook met een langere termijn zal er flink zal moeten worden ingezet op communicatie. Een mogelijke oplossing ligt in goede communicatie door de KAVB in afstemming met RVO.nl, waarbij de KAVB graag meewerkt aan de juiste wijze om ondernemers te bereiken. In onze ervaring lukt dit niet alleen met bijvoorbeeld een artikel in het vakblad en een nieuwsbrief. We hebben goede ervaringen met brede communicatie, een helpdesk en persoonlijk adviesgesprekken (waar nodig). Dit betekent niet alleen een persoonlijke maar ook een financiële inspanning. Wij zouden hier graag samen met ministerie en RVO.nl samenwerken aan een goede invulling.

Reactie KAVB op erkende maatregelen lijst (agrosectoren) voor bloembollensector

Maatregel	Relevant voor bloembollen?	Opmerkingen
Gebruiken van een energieregistratie- en bewakingsysteem		
GA1	Het automatisch laten registreren en analyseren van energieverbruik	Ja
Isoleren van de gebouwschil		
GB1	Warmteverlies door lekkages in ventilatiekanaal beperken	Nee alleen voor veehouderij
GB2	Warmteverlies via vloer beperken	Nee alleen voor veehouderij
GB3	Warmteverlies via buitenmuur beperken	Nee alleen voor veehouderij
GB4	Warmteverlies via schuin dak beperken	Nee alleen voor veehouderij
GB5	Warmteverlies via beglazing beperken	Nee kantoor niet aanwezig of weinig gebruikt
GB6	Warmteverlies via transportdeur voor laden en lossen beperken	Nee geen sprake van verwarmde hal
GB7	Warmte- en/of koudeverlies via openstaande bedrijfsdeur in gebouwschil beperken	Nee geen sprake van verwarmde hal
Ventileren van een ruimte		
GC1	Debiet van ventilator beperken	Ja ethyleen alleen relevant voor tulpenbollen
GC2	Onnodig draaien van centrale ventilatoren voorkomen in de verwarmde hal	Nee geen sprake van verwarmde hal
GC3	Aanstaan van ventilatie buiten bedrijfstijd voorkomen	Nee bollen zijn er 24/7
GC4	Onnodig aanstaan van ventilatie voorkomen	Nee bollen zijn er 24/7
GC5	Warmte uit uitgaande ventilatielucht gebruiken voor voorverwarmen ingaande ventilatielucht	Nee ventilatie gaat rechtstreeks naar buiten
GC6	Warmteverlies ventilatiekanaal beperken in ruimten waar geen warmteafgifte nodig is	Nee ventilatie gaat rechtstreeks naar buiten
Verwarmen van een ruimte		
GD1	Aanstaan van infraroodlampen (IR-lampen) beperken	Nee alleen voor veehouderij
GD2	Warmte in hoge hal actief verdelen naar werkplekken met warmtevraag	Nee geen sprake van verwarmde werkplekken
GD3	Warmteverlies door geopende bedrijfsdeur beperken	Nee geen verwarming met heaters
GD4	Temperatuur per ruimte regelen	Nee geen verwarming per ruimte
GD5	Warmteverlies via warmwaterleidingen en -appendages beperken	Ja combineren met FC1 en PA1
In werking hebben van een ruimte- en buitenverlichtingsinstallatie		
GE1	Vermogen conventionele verlichting met langwerpige fluorescentielampen (TL8) verlagen	Nee techniek niet relevant
GE2	Geïnstalleerd vermogen verlichting in dierverblijven en verwerkingshallen beperken	Ja combineren met maatregelen GE3 en FE7
GE3	Geïnstalleerd vermogen buitenverlichting beperken	Ja combineren met maatregelen GE2 en FE7
GE4	geïnstalleerd vermogen basisbinnenverlichting beperken	Nee is hetzelfde als GE2
GE5	geïnstalleerd vermogen accentverlichting beperken	Nee geen sprake van accentverlichting
GE6	branden van basisbinnenverlichting in pauzes en buiten bedrijfstijd voorkomen	Nee maatregelen voor kantoren ipv bollenschuren
GE7	Branden van buitenverlichting beperken zodat verlichting per nacht minimaal 6 uur uit is	Nee veiligheid / diefstal is belangrijke overweging
GE8	geïnstalleerd vermogen verlichting vluchtwegaanduiding beperken	Nee zeer beperkte toepassing
GE9	Geïnstalleerd vermogen noodverlichting beperken	Nee zeer beperkte toepassing

In werking hebben van een stookinstallatie			
FA1	Energiezuinige warmteopwekking toepassen	Nee	alleen voor veehouderij
FA2	Aanvoertemperatuur cv-water automatisch regelen op basis buitentemperatuur	Nee	CV niet gangbaar in agrarische sector
FA3	Warmteverlies door uitgaande ventilatielucht naar de buitenlucht voorkomen	Nee	alleen voor veehouderij
FA3(2)	Warmteverlies door uitgaande ventilatielucht van de luchtwassen naar de buitenlucht beperken	Nee	alleen voor veehouderij
FA4	Energiezuinige warmteopwekking van tapwater toepassen	Ja	
FA5	Toepassen 2-weg klep in combinatie met een frequentieregelde pomp	Nee	geen sprake van 3 kW en 4000 draaiuren
FA6	Een vuilwaterafscheider in het cv circuit toepassen	Nee	zulke grote installaties komen niet voor
FA7	Warmteverlies door bedrijfsdeuren beperken	Nee	geen verwarming met heaters
FA8	Energiezuinige warmteopwekking toepassen	Nee	komt niet voor in bollensector
FA9	Aanstaan van ruimteverwarming buiten bedrijfstijd voorkomen	Nee	bollen zijn er 24/7
In werking hebben van een warmtepomp			
FB1	het opwekken van warmte tbv ruimteverwarming met een elektrische lucht/water warmtepomp	Nee	niet relevant vanwege lage verwarmingsbehoefte
Warm tapwatervoorziening, niet zijnde stookinstallatie			
FC1	Warmteverlies via warmwaterleidingen en -appendages beperken	Nee	is hetzelfde als GD5 en PA1
In werking hebben van een koelinstallatie			
FD1	Restwarmte afkomstig van condensoren van de koelinstallatie nuttig gebruiken	Ja	
FD2	Toepassing 2-weg klep in combinatie met een frequentieregelde pomp	Nee	3-wegklep komt niet voor
FD3	Energiezuinig koelen door koude lucht te gebruiken	Ja	
In werking hebben van productkoeling			
FE1	Energiezuinig koelen van melk	Nee	alleen voor melkveehouderij
FE2	Koudeverlies door koelcelwand beperken	Ja	
FE3	Binnentreden van warme en/of vochtige lucht in koelcellen beperken	Ja	
FE4	Verlichting in koelcellen beperken	Ja	
FE5	Energiezuinig bewaren van producten	Nee	bollen houden niet van variatie in temperatuur
FE6	Beperken ijsvorming op verdampers van koelinstallaties	Ja	
FE7	Energiezuinige verlichting in koelcellen toepassen	Ja	combineren met maatregelen GE2 en GE3
FE8	Energieverbruik voor productkoeling verminderen door een oude koelkast te vervangen	Nee	nieuwe koelkasten hebben dit al
In werking hebben van een serverruimte			
FF1	Energieverlies van servers beperken	Nee	alleen voor datacenters
FF2	Inzet van servers in serverruimte afstemmen op de vraag	Nee	alleen voor datacenters
In werking hebben van een noodstroomvoorziening			
FG1	Energiezuinige uninterrupt system toepassen	Nee	alleen voor datacenters
In werking hebben van elektromotoren			
FH1	Vollasturen draaistroommotoren beperken	Nee	geen draaistroommotoren in bollensector
FH2	Energiezuinige motoren toepassen	Ja	combineren met maatregel FH3
FH3	Energie-efficiënte elektromotoren toepassen	Ja	combineren met maatregel FH2
In werking hebben van pompen			
FI1	Energieverbruik van pompen beperken door vermogen vraag gestuurd te regelen	Nee	gebruik van pompen is te laag
In werking hebben van een vacuümsysteem			
FJ1	Op vollast aanstaan van vacuümpompen beperken	Nee	alleen voor melkveehouderij
Processen			
PA1	Warmteverlies via warmwaterleidingen en -appendages beperken	Nee	is hetzelfde als GD5 en FC1